

Til grunneiere med eiendomsgrense mot vannene
Leirin (inkl. Kalken) og Sustjernet

Vår ref.
17/08017

Vår dato:
14.02.2019

Deres ref.

Deres dato:

Vår saksbehandler:
Trine Reistad

Mattilsynets vurdering av PFAS-konsentrasjoner i fisk i Leirin (inkl. Kalken) og Sustjernet

Avinor benyttet frem til 2011 ulike typer per- og polyfluorerte forbindelser (PFAS) i brannskum ved brannøvingfeltene sine, også på Fagernes lufthavn Leirin. Den mest kjente forbindelsen, PFOS, har i den senere tid vist seg å ha en rekke uheldige egenskaper og ble faset ut allerede i 2001. Etter hvert er det også dokumentert at flere andre PFAS-forbindelser også er å betegne som giftige og tungt nedbrytbare, og derfor gikk Avinor i 2012 over til å bruke fluorfritt brannskum ved alle sine lufthavner. Historisk bruk av fluorholdige brannskum har imidlertid ført til forurensning i grunnen på flere av Avinors brannøvingfelt. Dette gjelder også på Fagernes lufthavn. PFAS-forurensningen ved det nedlagte brannøvingområdet medfører at det fortsatt lekker noe PFOS/PFAS ut i vannene Kalken og videre til Leirin hvert år.

Siden de første vurderingene som Mattilsynet gjennomførte i 2015 og tidlig 2018, er tålegrensen for menneskelig inntak av PFOS betydelig redusert. Det har vært gjennomført fiske ved flere anledninger og Mattilsynet har vurdert om innholdet av de aktuelle stoffene i fisk er av betydning for om fisken kan spises eller ikke. Etter vurderingen som ble gjennomført tidlig i 2019 **advarer Mattilsynet mot å spise fisk fra vannene Leirin (inkludert Kalken) og Sustjern som ligger i nærheten av Fagernes Lufthavn i Valdres**. Årsaken er at tidligere bruk av brannskum ved Fagernes lufthavn har forurenset grunnen og at dette lekker ut til innsjøene i nærheten.

Videre skriver Mattilsynet at undersøkelser viser at det ikke er helseskadelige nivåer av disse fluorforbindelsene i drikkevannet. Fisken og vannet i Kalken viste seg å ha et betydelig høyere nivå av fluorforbindelsen PFOS enn de andre lokalitetene som ble undersøkt. Mennesker og dyr som drikker vann rett fra Kalken vil få i seg mer PFOS enn anbefalt. Mattilsynet advarer derfor mot å spise kjøtt eller drikke melk fra beitedyr som primært har drukket vann fra Kalken. Mennesker bør heller ikke drikke vann fra Kalken.

Mattilsynet konklusjon er som følger:

- Mattilsynet advarer mot å spise abbor, ørret og sik fra vannene Leirin (inkludert Kalken) og Sustjern.
- Det er ikke behov for advarsel mot drikkevann, lokalprodusert kjøtt eller melk fra beitedyr som har drukket fra vannene i området, med unntak av Kalken.
- Mattilsynet advarer mot å spise kjøtt eller drikke melk fra beitedyr som har vannet Kalken som primær vannkilde. Mattilsynet advarer også mot å drikke vann fra Kalken.

Skilter med informasjon og forholdene blir nå produsert og settes opp så snart de er klare og teleforholdene tillater det.

Advarselen er publisert på www.matportalen.no. Vi ber om at grunneier informerer videre til leietagere, festere etc. slik at de er informert om situasjonen.

Det ligger informasjon om Avinors arbeid knyttet til PFOS under «PFOS i fokus» på <https://avinor.no/konsern/miljo-og-samfunn/>. Der ligger også Mattilsynets vurdering i sin helhet, samt notat om prøvetakingen i 2017 og 2018 utformet av ekstern rådgiver. Har du spørsmål kan du kontakte Avinor på PFOS@avinor.no.

Med vennlig hilsen

Avinor AS

Jarl Øvstedal
Miljøsjef i Avinor

Kopimottagere:
Miljødirektoratet
Fylkesmannen i Oppland
Nord-Aurdal kommune
Mattilsynet